

**UCHWAŁA NR XLVIII/301/2018
RADY GMINY ZBÓJNO**

z dnia 18 października 2018 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Zbójno na lata
2019-2021**

Na podstawie art. 176 pkt 1) i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. 2018 r., poz. 998, z późn. zm.¹⁾) oraz art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. 2018 r., poz. 994, z późn. zm.²⁾) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Zbójno na lata 2019-2021, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Zbójno.

§ 3. Uchwała podlega ogłoszeniu na tablicy informacyjnej Urzędu Gminy Zbójno.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie w dniu jej podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Mieczysław Pankiewicz

¹⁾Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone: Dz. U. z 2018 r., poz. 416, poz. 1076, poz. 1544.

²⁾Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone: Dz. U. z 2018 r., poz. 1000, poz. 1349, poz. 1432.

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY W GMINIE ZBÓJNO NA LATA 2019-2021

I. WSTĘP

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na gminę obowiązek realizacji zadań w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Zgodnie z art. 176 pkt 1) ww. ustawy do zadań gminy należy opracowanie i realizacja 3 letnich gminnych programów wspierania rodziny. Opracowany Gminny Program Wspierania Rodziny jest jednym z elementów realizacji postanowień ustawy.

Program ma na celu zbudowanie spójnego systemu pomocy rodzinie angażującego zasoby gminy.

Rodzina i dziecko są chronione zarówno w ustawodawstwie polskim jak i międzynarodowym. Art. 18 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej stanowi, że małżeństwo, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej. Podstawową zasadą Konstytucji jest ochrona praw rodziny.

Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony państwa.

Rodzina to podstawowa komórka społeczna składająca się z rodziców i dzieci. Zapewnia ciągłość biologiczną społeczeństwa i przekazuje dziedzictwo kulturowe następnym pokoleniom. Stanowi ona pierwsze naturalne i podstawowe środowisko wychowawcze z którym styka się dziecko. Jest pierwszą instytucją wychowawczą, w której przebiega proces socjalizacji dzieci, kształtowanie ich osobowości oraz przygotowanie do przyszłych ról społecznych.

Każda rodzina tworzy własną niepowtarzalną atmosferę życia. Wychowawcze oddziaływanie rodziny ma istotny wpływ na socjalizację dzieci i młodzieży poprzez nieświadomione przekazywanie wiedzy o otaczającym świecie wraz z wartościowaniem go i preferowaniem wzorów zachowań. Zdrowa rodzina wypełniając w sposób prawidłowy swoje funkcje zapewnia dzieciom poczucie bezpieczeństwa i własnej wartości dając im możliwość prawidłowego rozwoju i prawidłowego wypełniania ról społecznych w przyszłości.

Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny zagraża jednak szereg czynników, wśród których istotny wpływ mają zjawiska patologiczne. Ich oddziaływanie czyni daną rodzinę dysfunkcyjną. Rodzina dotknięta nimi bez pomocy z zewnątrz często nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci, rozwiązywać swoich problemów i wyjść z sytuacji kryzysowych.

Do zjawisk patologicznych zalicza się w szczególności: alkoholizm, narkomanię, przestępczość, niewydolność opiekuńczo-wychowawczą oraz przemoc w rodzinie. Problemy te są najczęstszą przyczyną niedostosowania społecznego dzieci. Występowanie ich często jest powiązane z problemem ubóstwa i długotrwałego bezrobocia, które to stanowią podstawowe podłoże braku równowagi i bezpieczeństwa w rodzinie. Występujące w rodzinie problemy są często złożone i do rozwiązania wymagają interdyscyplinarnych i skoordynowanych działań osób ze specjalistycznym przygotowaniem oraz instytucji działających na rzecz rodzin. Rodziny dysfunkcyjne wymagają stałego ich monitorowania i wsparcia, w tym w szczególności przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, policję, kuratorów sądowych, a w razie potrzeby przez asystentów rodzinnych. Działania takie mogą być skuteczne jedynie przy założeniu współpracy wszystkich instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny.

Praca z rodziną powinna być prowadzona we wczesnym okresie jej zagrożenia przez wykwalifikowaną w tym zakresie kadrę.

Pomoc rodzinie ma na celu w konsekwencji przywrócenie jej prawidłowego funkcjonowania poprzez umożliwienie jej odzyskania lub nabycia umiejętności prawidłowego pełnienia ról opiekuńczo-wychowawczych i społecznych, aby dziecko pozostało w naturalnej rodzinie i tam zostało przygotowane

do prawidłowego funkcjonowania w swoim życiu i społeczeństwie. Niniejszy Program jest propozycją zintegrowanych kierunków działań realizowanych w zakresie opieki nad dziećmi i rodziną na terenie gminy Zbójno.

II. PODSTAWA PRAWNA

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Zbójno określa zadania wynikające z następujących aktów prawnych:

- a) Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2018 r., poz. 998 z późniejszymi zmianami),
- b) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1390),
- c) Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r., poz. 1508),
- d) Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 r. poz. 487 z późniejszymi zmianami),
- e) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2018 r., poz. 1030 z późniejszymi zmianami),
- f) Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2018 r., poz. 994, z późniejszymi zmianami).

III. DIAGNOZA

Diagnoza lokalna dotycząca dysfunkcyjności rodzin w zakresie pełnienia funkcji opiekuńczej i wychowawczej została dokonana w oparciu o dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zbójnie wg stanu na dzień 31.12.2017 r.

Pracownicy socjalni zapewniają rodzinom przeżywającym trudności zarówno wychowawczo-opiekuńcze, jak i trudności w pełnieniu ról społecznych wielopłaszczyznowe i kompleksowe wsparcie. GOPS w Zbójnie ściśle współpracuje ze szkołami, kuratorami społecznymi i zawodowymi, z dzielnicowymi, służbą zdrowia, specjalistami dyżurującymi w Punkcie dla Rodzin. Rodziny spełniające określone kryteria otrzymały wsparcie w postaci różnych form zasiłków z pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, świadczeń alimentacyjnych, stypendiów szkolnych, dodatków mieszkaniowych, świadczeń wychowawczych.

W 2017 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zbójnie objął szeroko rozumianym wsparciem 234 rodziny, w tym 119 rodziny z dziećmi. Pośród nich było 31 rodzin wielodzietnych i 15 rodzin niepełnych. Najczęstszym powodem korzystania ze świadczeń pomocy społecznej było posiadanie niskich dochodów oraz bezrobocie.

Pośród korzystających 158 rodzin korzystało ze wsparcia w szczególności z powodu ubóstwa, 108 rodzin z powodu bezrobocia, 49 z powodu niepełnosprawności, 31 z powodu długotrwałej choroby, 17 z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa.

Bezrobocie jest głównym czynnikiem sprawczym ubóstwa. Niesie za sobą nie tylko niedostatek, ale też i negatywne skutki w zakresie funkcjonowania rodziny. Prowadzi często do zachowań dewiacyjnych w rodzinie, utrzymania nałogów, marginalizacji, obniżenia poziomu potrzeb bytowych i całokształtu bytowania. W konsekwencji generuje występowanie patologii społecznej oraz nieradzenie sobie w wypełnianiu ról opiekuńczo-wychowawczych i społecznych. W rodzinach takich często występuje alkoholizm, złe warunki socjalno-bytowe, problemy w zakresie opieki nad dziećmi. Złe funkcjonowanie rodziny jest częstym powodem zaniebywania przez dzieci nauki, nierealizowania obowiązku szkolnego, demoralizacji oraz niskiej samooceny. Brak odpowiedniego specjalistycznego wsparcia dla takich rodzin powoduje potencjalne zagrożenie związane z koniecznością odebrania dzieci ze środowiska naturalnego i umieszczenia ich w pieczy zastępczej.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zbójnie realizując ustawę z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w 2017 roku zatrudniał 1 asystenta w ramach dofinansowania rządowego „Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2017”. Wsparciem asystenta objętych zostało 5 rodzin, które przeżywały trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w sumie, w rodzinach tych znajdowało się 15 dzieci. Asystent realizując swoje zadania, systematycznie współpracował między innymi z pracownikami socjalnymi, pedagogiem szkolnym, wychowawcami klas, kuratorami, dzielnicowym, służbą zdrowia.

Z danych Zespołu Interdyscyplinarnego w 2017 r. wynika, że u 10 rodzin procedurę „Niebieskiej Karty” wszczęła Policja, u 2 rodzin Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, natomiast u 2 rodzin Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, z tego u 11 rodzin, w których wychowywane są dzieci.

Z Punktu Konsultacyjnego w Zbójnie uzyskano informację, że w 2017 r. udzielono w sumie 88 porad, w tym:

- a) instruktor terapii uzależnień pracował z 8 mieszkańcami gminy z problemem alkoholowym, udzielając łącznie 17 porad,
- b) socjoterapeuta pracował z 68 osobami, w tym 26 dziećmi, udzielając 71 konsultacji.

Ponadto socjoterapeuta prowadził 3 konsultacje par w kryzysie. Pomoc socjoterapeutyczna świadczona była przede wszystkim w obszarze radzenia sobie w trudnej sytuacji rodzinnej, porad wychowawczych dla rodziców, poradnictwa dla dzieci i młodzieży w zakresie radzenia sobie w trudnych relacjach rówieśniczych i konfliktach rówieśniczych. Wśród klientów punktu udzielano poradnictwa 5 osobom doznającym przemocy oraz 2 osobom podejrzanym o stosowanie przemocy w rodzinie.

W ramach procedury zmierzającej do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych podejmowała następujące działania w minionym roku:

- a) komisja spotkała się 19 razy w celu przeprowadzenia rozmów interwencyjno – motywacyjnych z 26 osobami potencjalnie uzależnionymi (wzrost o 10 osób w stosunku do roku 2016) oraz 27 członkami rodzin (wzrost o 5 osób w stosunku do 2016 roku)-z częścią osób uzależnionych komisja spotkała się kilkakrotnie;
- b) podjęto czynności zmierzające do orzeczenia obowiązku oddania się leczeniu odwykowemu wobec 14 osób;
- c) sąd zastosował postanowienie o leczeniu przymusowym w trybie stacjonarnym wobec 9 osób.

W 2017 roku na terenie gminy organizacje pozarządowe zorganizowały czas wolny dla dzieci i młodzieży w 2 świetlicach. Ponadto prowadzona była uniwersalna profilaktyka szkolna i środowiskowa realizowana w ramach gminnego programu profilaktyki. GOPS w Zbójnie zainicjował i prowadził lokalną kampanię społeczną „ŚWIADOME RODZICIELSTWO = SZCZĘŚLIWE DZIECIŃSTWO” w ramach której zorganizowano konkurs profilaktyczny dla rodzin z terenu Gminy oraz warsztaty umiejętności wychowawczych dla rodziców, w których udział wzięło 11 osób.

Jak wynika z danych oświatowych na terenie gminy funkcjonują 4 publiczne szkoły podstawowe (w tym 1 z oddziałami gimnazjalnymi), 2 przedszkola, 2 punkty przedszkolne i 4 oddziały przedszkolne. W 2017 r. do szkół podstawowych uczęszczało 457 uczniów, do przedszkoli i oddziałów przedszkolnych 147 dzieci.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zbójnie w ramach realizacji programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” finansował dożywianie w szkołach 134 dzieciom.

Dodatkowymi formami pomocy dla rodzin jest możliwość skorzystania z Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny. Na dzień 31.12.2017 r. 64 rodzinom wielodzietnym wydano Ogólnopolskie Karty Dużej Rodziny. W 2017 roku wsparciem z rządowego programu „Rodzina 500+” objętych zostało 421 rodzin, w tym 737 dzieci.

Diagnozowanie zasobów pozwala na wskazanie form pomocy niezbędnych dla rodzin znajdujących się w sytuacjach zagrożenia i kryzysu. Znajomość potencjału i dostępność usług daje możliwość formułowania celów i zadań, które mogą stanowić spójny system działania na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

IV. ZADANIA W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY

CEL GŁÓWNY

Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez tworzenie warunków sprzyjających prawidłowemu ich funkcjonowaniu.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

1. *Diagnozowanie środowisk rodzinnych* realizowane poprzez poniższe działania:

- a) wywiad środowiskowy w rodzinie przeżywającej trudności,
- b) analiza sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie,
- c) konsultacje ze specjalistami.

2. *Praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych* realizowana poprzez poniższe działania:

- a) zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczej i wychowawczej wsparcia i pomocy asystenta rodziny,
- b) działania aktywizujące społecznie i zawodowo na rzecz rodzin, w których członkowie rodziny pozostają bez pracy,
- c) motywowanie członków rodziny do podejmowania działań na rzecz ograniczenia i niwelowania własnych dysfunkcji poprzez m.in. podjęcie terapii leczenia uzależnień, podjęcia terapii dla ofiar oraz sprawców przemocy domowej, podjęcia leczenia specjalistycznego w przypadku długotrwałej choroby,
- d) zapewnienie dostępności poradnictwa specjalistycznego oraz informowanie o miejscach, w których udziela się wsparcia i pomocy, w celu podniesienia umiejętności opiekuńczo-wychowawczych,
- e) systematyczne monitorowanie rodzin zagrożonych kryzysem.

3. *Pomoc w opiece i wychowaniu dziecka* realizowana poprzez poniższe działania:

- a) zapewnienie dziecku będącemu w rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny,
- b) monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin problemowych, dysfunkcyjnych i środowisk patologicznych,
- c) monitorowanie sytuacji zdrowotnej dzieci poprzez kontakt i współpracę z placówką służby zdrowia,
- d) zapewnienie dzieciom pomocy opiekuńczo-wychowawczej,
- e) zabezpieczenie środków na pobyt dziecka w pieczy zastępczej.

V. ADRESACI PROGRAMU

Adresatami Programu są dzieci i rodziny zamieszkałe na terenie Gminy Zbójno przeżywające trudności w opiece i wychowaniu dzieci. Rodziny dotknięte przemocą, problemem uzależnienia, niewydolne wychowawczo, rodziny niepełne, rodziny wielodzietne, rodziny zmagające się z trudnościami wychowania dzieci w wieku dojrzewania oraz rodziny naturalne, w związku z umieszczeniem dziecka w pieczy zastępczej.

VI. ŹRÓDŁO FINANSOWANIA

Finansowanie 3-letniego Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2019-2021 odbywać się będzie w ramach: środków budżetu Gminy Zbójno, dochodów z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, dotacji oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

VII. REALIZACJA PROGRAMU

Program realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zbójnie przy udziale:

- a) Urzędu Gminy Zbójno,
- b) Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zbójnie,
- c) Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- d) Punk Konsultacyjny,
- e) Placówek oświatowych,
- f) Placówek ochrony zdrowia,
- g) Organizacji pozarządowych i instytucji kościelnych,
- h) Komendy Powiatowej Policji w Golubiu-Dobrzyniu,
- i) Sądu Rejonowego w Golubiu-Dobrzyniu Wydział Rodzinny i Nietletnich,
- j) Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Golubiu-Dobrzyniu.

VIII. PRZEWIDYWANE EFEKTY

- a) Stworzenie wielopłaszczyznowego wsparcia dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze,
- b) Ograniczenie szerzenia się patologii,
- c) Zminimalizowanie negatywnych zachowań wśród dzieci i młodzieży,
- d) Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego dzieci i rodzin,
- e) Ograniczenie powstawania sytuacji kryzysowych rodzin wymagających interwencji,
- f) Ochrona dzieci przed umieszczeniem w pieczy zastępczej.

Realizacja programu przyczyni się do zwiększenia skuteczności pomocy kierowanej do rodzin dysfunkcyjnych oraz zwiększy możliwość współpracy pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz rodziny.

IX. MONITOROWANIE PRZEBIEGU I EWALUACJA PROGRAMU

Gminny Program Wspierania rodziny jest dokumentem otwartym i długofalowym. Będzie podlegał ewaluacji w zależności od występujących potrzeb rozpoznawanych i ustalanych przez podmioty zajmujące się sprawami rodziny. Monitoring będzie polegał na pozyskiwaniu informacji i danych od podmiotów realizujących poszczególne zadania, co umożliwi wgląd w zakres podejmowanych działań, ich analizę oraz ocenę skuteczności. Analiza i ocena zebranych informacji pozwoli na planowanie dalszych działań oraz doskonalenie działań dotychczas ustalonych.

Zgodnie z art. 179 ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej w terminie do dnia 31 marca każdego roku Wójt składa Radzie Gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z ich realizacją. Koordynacją w zakresie realizacji Programu zajmuje się Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej.

X. PODSUMOWANIE

Gminny Program Wspierania Rodziny jest zgodny z kierunkiem i działaniami określonymi w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Program zakłada tworzenie optymalnych warunków dla prawidłowego funkcjonowania rodzin na terenie gminy Zbójno oraz poprawy stylu i jakości ich życia. Wsparcie rodziny będzie miało charakter profilaktyczny, ochronny a rodzinie będą stwarzane możliwości samodzielnego zmierzenia się ze swoimi problemami, co zwiększy jej szanse na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku i poczucie odpowiedzialności przy wykorzystywaniu też własnej aktywności i potencjału jaki posiada. Ważnym elementem powodzenia w zakresie realizacji Programu jest ścisła współpraca podmiotów zajmujących się sprawami rodziny i podejmowanie interdyscyplinarnych oraz komplementarnych działań.

Uzasadnienie

do projektu uchwały w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Zbójno na lata 2019-2021.

1. Wyjaśnienie celu przyjęcia uchwały, w tym przedstawienie istniejącego stanu faktycznego w dziedzinie która ma być unormowana oraz wykazanie różnic między dotychczasowym a projektowanym stanem prawnym:

Obowiązek podjęcia uchwały wynika z art. 176 pkt) 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, który nakłada na gminy konieczność opracowania i realizacji 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny, który jest uzupełnieniem wielu zadań dot. wspierania rodziny postawionych przed gminą. Program miałby za zadanie usprawnić i usystematyzować proces pomagania rodzinom przeżywającym trudności związane z prawidłową opieką i wychowywaniem dzieci oraz prowadzenia gospodarstwa domowego. Dotychczasowy program opiewał na lata 2016 – 2018.

2. Charakterystykę przewidywanych skutków związanych z wejściem uchwały w życie, w tym w szczególności skutków finansowych:

Źródłem finansowania programu będą środki własne gminy. Przewiduje się również możliwość finansowania części zadań ze środków budżetu państwa oraz środków pozyskanych z Unii Europejskiej w ramach działań wspólnotowych.

3. Omówienie wyników konsultacji społecznych bądź wydanych opinii i/lub dokonanych uzgodnień, jeżeli obowiązek taki wynika z przepisów prawa:

Nie ma takiego obowiązku.